

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพหลักของชาวไทยมาช้านานเนื่องจากประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เช่นเดียวกับคนภาคใต้มีอาชีพทำสวนเป็นหลัก เนื่องจากภาคใต้มีลักษณะภูมิประเทศเหมาะสม คือเทือกเขาทอดยาวเป็นแนวจากเหนือถึงใต้เป็นแหล่งต้นน้ำลำธารส่งผ่านทั้งอาหาร น้ำ สมุนไพร แม้กระทั่งปุ๋ยธรรมชาติลงสู่เบื้องล่างทั้งฝั่งตะวันออกและตะวันตก ภูมิอากาศเหมาะสมกับการเพาะปลูกพืชเกษตรกรรมเกือบทุกชนิด การทำสวนของคนภาคใต้นั้นได้รับการถ่ายทอดวิธีการทำสวนจากบรรพบุรุษที่นับว่าเป็นภูมิปัญญาที่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่น คือการปลูกพืชต่างพันธุ์ละกันไปโดยไม่ได้แยกแยะ เมื่อต้นใดต้นหนึ่งเป็นโรคขั้นรุนแรงไม่ให้ผลหรือตายลงก็จะปลูกซ่อมเสริมต้นใหม่เข้าไปแทนที่ทุกแห่ง วิธีการเช่นนี้สืบทอดกันมาตั้งแต่รุ่นทวด รุ่นปู่ นักวิชาการทางเกษตรกรรมแผนใหม่อาจเรียกการทำสวนลักษณะเช่นนี้ว่าการเกษตรแบบผสมผสาน หรือเกษตรกรรมธรรมชาติ ขณะที่คนภาคใต้เรียกว่า สวนสมรม ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้ชาวสวนเป็นอย่างดีจนส่งให้บุตรหลานในครอบครัวเรียนต่อในระดับสูงจนสำเร็จการศึกษา และทำงานในองค์กรของภาครัฐบาลและเอกชนมากมาย

ชาวสวนในภาคใต้นั้นให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมากจึงมีความตั้งใจว่าจะส่งเสริมลูกหลานให้ได้รับการศึกษาให้สูงที่สุดเท่าที่จะสูงได้ เมื่อบุตรหลานของชาวสวนเรียนต่อในสาขาวิชาที่ตนเองสนใจทำให้ห่างเหินจากวิถีชีวิตชาวสวน ไม่มีเวลาเรียนรู้และฝึกประสบการณ์ในการทำสวนสมรมอย่างต่อเนื่อง เมื่อเรียนจบแล้วมีอาชีพหลักที่มีรายได้ประจำแล้วก็มีอาชีพทำสวนเป็นอาชีพเสริม สามารถทำสวนได้ แต่เมื่อมีบุตรหลานรุ่นถัดมาก็ส่งเสริมให้เรียนในระดับสูงดั้งเดิมจึงมักจะทำสวนไม่เป็น อาชีพการทำสวนสมรมที่ตกทอดมาแต่บรรพบุรุษและเป็นอาชีพที่ทำให้มีรายได้หล่อเลี้ยงครอบครัวตลอดจึงไม่มีความสำคัญ พื้นที่สวนถูกปล่อยให้หือออกผลตามธรรมชาติ ขนากลางสวนรกร้างเนื่องจากคนรุ่นปู่ย่า รุ่นตายายมีความชราภาพไม่มีกำลังเดินทางไปทำสวนเหมือนแต่ก่อน ต้องการให้ลูกดูแลแต่ลูกก็ทำงานประจำ ไม่มีเวลาดูแลสวนจึงต้องเสียเงินจ้างคนรับจ้างทำสวน ดูแลเก็บผลผลิตในสวนแทนเจ้าของจริง เยาวชนรุ่นหลานก็เห็นภาพของพ่อแม่ทำสวนน้อยลง โอกาสที่จะได้ซึมซับภูมิปัญญาการทำสวนสมรมที่สั่งสมมาแต่บรรพบุรุษลดน้อยลง

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้เป็นสื่อกลาง เพื่อปลูกฝังภูมิปัญญาการทำสวนสมรมแก่เด็กและเยาวชน เนื่องจากเด็กและเยาวชนให้ความสนใจกับสื่อคอมพิวเตอร์เป็นอย่างมาก ในการทำการวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชัน เรื่องสวนสมรม เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องสวนสมรม และเพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับการทำสวนสมรม โดยรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากชาวสวนสมรม และจากการสังเกตการณ์ เกี่ยวกับการปลูก การดูแลสวนสมรม และนำเสนอขั้นตอนการทำสวนในรูปแบบการ์ตูนแอนิเมชัน เนื่องจากการ์ตูนแอนิเมชันเป็นสื่อที่เยาวชนให้ความสนใจ สามารถใช้จินตนาการได้อย่างไม่มีขอบเขต อธิบายเรื่องที่ซับซ้อนและเข้าใจยากให้ง่ายขึ้นจึงใช้เป็นสื่อในการปลูกฝังให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่อภูมิปัญญาท้องถิ่นและอนุรักษ์สวนสมรมไว้เป็นที่ทำมาหากินที่ยั่งยืนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อออกแบบและพัฒนาการ์ตูนแอนิเมชันเรื่องสวนสมรม
- 1.2.2 เพื่ออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องสวนสมรม
- 1.2.3 เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีความรู้เกี่ยวกับการทำสวนสมรม

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

- 1.3.1 ด้านตัวแปร ได้แก่ เยาวชนกลุ่มลูกขุนน้ำ หมู่บ้านศิรีวง
- 1.3.2 ด้านสถานที่ ชุมชนบ้านศิรีวง ต.กำโลน อ.ลานสกา จ.นครศรีฯ
- 1.3.3 ด้านเนื้อหา ประกอบด้วยความหมายและลักษณะของสวนสมรม การปลูก การดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวและการแปรรูป
- 1.3.4 ด้านเทคนิค ออกแบบและสร้างการ์ตูนแอนิเมชันโดยการนำโปรแกรม Adobe Flash มาผสมผสานภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียงบรรยาย คนตรีประกอบในแต่ละฉาก สร้างสรรค์ออกมาเป็นการ์ตูนแอนิเมชัน นำเสนอเรื่องราวผ่านตัวละครไม่น้อยกว่า 3 ตัวละคร

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1.4.1 ภูมิปัญญาท้องถิ่น(Traditional Knowledge) หมายถึง ชุดข้อมูลที่มีการส่งผ่านจากรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งในท้องถิ่นโดยมุขปาฐะ (ปากเปล่า) และมีกระบวนการเรียนรู้และแบ่งปันความรู้ผ่านการปฏิบัติจริงที่มีการพัฒนาข้อมูลให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโดยชุดข้อมูลนี้สามารถเป็นได้ทั้งความรู้ดั้งเดิมภายในท้องถิ่นหรือเป็นผลผลิตจากนวัตกรรมของท้องถิ่น

นั้นๆ อาทิ ความรู้ทางด้านวรรณกรรม ศิลปกรรม เกษตรกรรม วิทยาศาสตร์ นิเวศวิทยา แพทย์ศาสตร์ วัฒนธรรม ศาสนา ภาษาศาสตร์ เป็นต้น (ศรียา เลหาเพียงศักดิ์ . 2546)

1.4.2 สวนสมรม (Suan Som-Rom) หมายถึง สวนที่ปลูกพืชหลายชนิดอยู่ในที่เดียวกันแบบให้พึ่งพาอาศัยกันเอง โดยใช้หลักความสมดุลของธรรมชาติ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ในการดูแลเท่านั้น สวนสมรมเป็นภาษาถิ่นที่ชาวปักษ์ใต้ใช้เรียกสวนที่ใช้กระบวนการเกษตรแบบดั้งเดิมที่ใช้ความรู้ที่ได้รับสืบทอดจากบรรพบุรุษในการดูแล แต่ในปัจจุบันอาจมีการนำความรู้เกษตรสมัยใหม่เข้ามาปรับใช้แต่ยังคงรูปแบบเดิมๆ ของสวนไว้

1.4.3 เยาวชน (Youth) หมายถึง ผู้ที่มีอายุ 15 - 24 ปี และรวมถึงเด็กที่มีอายุ 14 ปีและต่ำกว่า

1.4.4 การ์ตูนแอนิเมชัน (Cartoon Animation) หมายถึง การนำภาพการ์ตูนที่วาดออกมานำเสนอให้มีชีวิตชีวา หรือเรียกได้ว่าการทำให้การ์ตูนเหล่านั้นมีชีวิตขึ้น (दनัย ม่วงแก้ว . 2552 : 3)

1.4.5 กลุ่มลูกขุนน้ำ (Lookkhunnam Team) หมายถึง กลุ่มของเด็กและเยาวชนในชุมชนบ้านคีรีวง ต.กำโลน อ.ลานสกา จ.นครศรีธรรมราช ที่ร่วมกันจัดกิจกรรมเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนหมู่บ้านคีรีวง ก่อตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2550 โดยมีแรงบันดาลใจหลังจากการทำกิจกรรมร่วมกันของเด็กและเยาวชน ในโครงการวิจัยเรื่อง “การศึกษาความเชื่อพิธีกรรมและเรื่องเล่าเพื่อสร้างอุดมการณ์อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชาวคีรีวง” ซึ่งมีนายธีรพันธุ์ จุฬากาญจน์ เป็นหัวหน้าโครงการวิจัย เมื่อปี พ.ศ. 2549 ทั้งนี้ กิจกรรมจากโครงการวิจัยดังกล่าวได้ส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมโครงการมีความรักและผูกพันกันเหนียวแน่น จนเมื่อจบโครงการเด็กและเยาวชนได้ร่วมกันก่อตั้ง กลุ่มลูกขุนน้ำ โดยมีพี่ๆจากทีมงานในโครงการวิจัยคอยเป็นที่ปรึกษา ผู้ดูแลการจัดกิจกรรมและประสานงานกิจกรรมต่างๆ มากมายจนถึงปัจจุบัน